

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGEHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
ezimzendő.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-11	1-31	1-61	1-121	241-52
	széri hirdetéskor				
	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft
1/16 lap	14	36	70	120	200
1/8 "	7	18	35	60	100
1/4 "	360	9	1750	30	50
1/2 "	175	450	875	15	25
3/4 "	90	225	440	750	1250

Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmények. Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányasor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kiténni; melyi helyet igényel a beklüő mellékelt hirdetés számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Teleki Domokos-háza.) Mellékletek 5 o. é. fiba számítottatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A gyomok kiirtásáról.

A különféle gyomok gyors növésüknél fogva tul szárnyalják vetéseinket, elágazó gyökérzetök hasznos növényeink elől elvonják és saját gyarapodásukra fordítják a földben lévő odatokat, beárnyékolás által akadályozzák a világosság, eső, levegő élvezetét, mely nélkül pedig hasznos növényeink csak tengődnek, termést nem nyujtanak, magvaik gabonánk árát csökkentik, lisztünknek kellemetlen ízt kölcsönöznek: tehát oly ellenségeknek tekinthetjük őket, melyeknek irtása nem csak kívánatos, de kötelesség parancsolta szükség is.

Részemről minden oly növényt, legyen az termesztése által bár mily hasznos, ha valahol akaratom ellenére a nélkül hogy elvettett volna tenyészgyomnak tekintek. Réti gazznak nevezek oly növényt, mely zöld vagy szárított állapotban állataink által megvetetik, réteink termését mennyiség és minőségileg apasztja és mérges tulajdonságánál fogva az állati szervezetre ártalmas hatást gyakorol.

A legegyszerűbb és kézzel fogható gazirtási mód az ugynevezett gyomlálás. Némelykor, sőt gyakran felesleges munkának nélkülözhetőnek tekintetik, mindamellett egyike a legelső és legfontosabb teendője a gazdának.

Őszi vetéseinkben leginkább az aszat, konkoly, pipacs és buzavirág teszen kárt, a két első legártalmasabb, tehát azt szükséges mindenekelőtt tavaszkor gyomlaltatás által kevesbiteni, kiirtani.

A jelen munkásviszonyok, felette magas napszám mellett, látszólag alig végezhető e munka haszonnal, mind a mellett végezni kell, különben a termés mennyisége és minősége kockáztatik.

A konkoly irtás ideje Április. (Jelen évben későbbre maradt Szerk.) Nagy hiba ha nem iparkodunk ezen veszedelmes gyomot apasztani, ágasbogas szára megnő három láb magasságra, fekete magva a lisztet megbarnítja, a tészta és kenyér a saponin tartalma miatt csipős ízt kap.

Gyorsan halad a munka és legkevesebb kárral jár ha akkor gyomlálunk, mikor mind a gaz, mind a vetés még apró, sem nagyon száraz, sem felette nedves időt nem választunk, első esetben az aszat gyökere elszakad és újra kihajt, másik esetben vetésünk összetapostatik. Ajánlható a lábbeli nélkül való munka.

Kevesebb költséggel aránylag többet gyomlaltunk gyermekekkel, mint felnőtt emberekkel. A gyermek fürge, szeret hajolni s örül ha ügyesen sikerült a gatz kipeczkelni, napidijja csekély, holott a felnőtt embernek megfájdul dereka s gyermek bérrel meg

nem elégszik. Konkoly irtásnál, egy pálcza végére erősített 2" szélességű és 3" hosszú éles vas van használatban, melylyel az apró konkoly gyökere elvágva a földből kilöketik. Czélszerűen végeztetik e munka száraz időben, mert a konkoly gyökere többé ki nem sarjadzik.

Az aszatot hiába szurkáljuk, gyökere kihajt újra, tehát azt szükséges kézzel gyökerestől kihuzni, mi csak eső után — midőn a földnek nyirka van — végezhető sikerrel.

Nagy a gyomok száma, melyek vetéseinknek alkalmatlanok, de nem oly kártékonyok mint a fent említettem kettő.

A gyomlálásnak mintegy második stadiuma, ha a vetéseinkben lévő különféle gazok virágzásakor lesarlóztatnak vagy kézzel kihuzatnak, ez által a magképződés lehetlenné tétetik. Ide tartozik a rozsolás is. Tisztabuzánkából kimagasló rozskalászok leggyorsabban egyenes kaszával csapkodtatnak le.

Tiszta vetőmag használata, kapásnövények gyakori vetése, ugartartás, több évi legeltetés, czélszerű vetésforgás és trágyázás által földünk jó erőben tartása, a gyomok kevesbitését, sőt teljes kipusztulását idézheti elő.

Régi példaszó: ki mint vet úgy arat, ki szelet vet vihart fog aratni. Ha gazt vetek, nem kívánhatok tiszta gabonát. Konkoly, vadborsó, csormolya, mezei kőmag rostálás által teljesen ki nem választható, mert magva oly nagy és nehéz is mint gabonának, az csak kézzeli szemelés által teljesíthető. De ki győzné azt. Jelenleg vannak már választó rosták, melyek tökéleteseknek mondhatók, de ezek beszerzéséhez hiányzik a töke. Czélszerűek még a kézi bórrosták, ezek lyukacsain a mag részint kihul, részint egyes karálás által felszinközépre sodorva kézzel kimerhető. Továbbá meglehetősen tiszta vetőmagot állíthat elő egy egyes szóró ember is. A nehezebb magvak éppen súlyoknál fogva előre repülnek, a könnyebbek pedig hátra maradnak s körül belől a garmada közepén lesz a legtisztább gabona, mely külön lapátolva vetésre használtatik.

A kapás növények vetése már magában jó mivelte földet tételez fel. Répa, burgonya, kukuricza pd. Április elején elvetve körülbelől 3—4 hét eltelté után kapja első kapálását éppen akkor, midőn a különféle gyomok már vagy kikeltek vagy kelőfélben vannak. E mivelés által a gyomok megsemmisítenek. A második kapálás — feltöltés — ismét tönkre teszi az ez időközben megnőtt alkalmatlankodókat és mire har-

madkor lábra kapnának itt az ősz és felmagzásuk lehetetlen. Oly gyomok pedig, melyek inkább buja gyökérzetőkkel értanak, mint a taraczk; e kétszeri kapálás által felszínre hozva elszáradnak. Szabály, hogy inkább száraz mint nedves időjárásakor kapáljunk.

Rendes gazdaságban az ugarlás Májusba bevégzetetik. Ugartartva bizonyára számítunk az ugar legelőre is. Mig ugarolni kezdünk a gyomok kikelnek nőnek, és leéttetnek, azután alászántva ujjak jönnek elő, melyek Juliusban teljesítendő keveréskor hasonló sorsban részesülnek. Már September elején vetőre szántunk, akkor ismét a csirában lévő és megnőtt gyomok elpusztíttatnak. Ez a munka rendes folyása, de némelykor csalódunk is. Vagy ugarlegelőnk nincs vagy a gyomok és gyökerei ki nem pusztulnak. Ha háromszor szántunk és száraz idő jár, akkor nincs meg a remélt legelő, ha kétszer szántunk s esős az idő lesz legelő, de nem pusztulnak ki a gyomok. Ez körülbelől két szélsőség, de a fent mondottakból látható, hogy ugarlás által célunk elérése felé haladunk, nem különben több évi legeltetés által is, főképp ott, hol taraczk, csorbóka, aszat és kutyatej ütötte fel tanyáját.

A folytonos etetés taposás által a különféle gyomok növésekben akadályoztatnak s a 3—4-ik évben gyökerök rothadásnak indul.

A takarmánynövények sűrűségük miatt minden közöttük nőni szándékozó gyomot elnyomnak, a kapás növények között pedig éppen a gyakori miveltezés folytán — mint fent érintve volt — a gyom kipusztul; tehát ha czélszerű vetés forgás állapittatik meg, elgazosodás nem létesülhet. A kalászosok vékony szárral, csekély levélzettel ritkán birnak, köztük a gyomok nőhetnek, magot termelnek és azt elhullatják. Ha többször vetünk egymás után kalászosot természetes e folyam minden évben nagyobb mérvben ismételtetik, de ha kapást, takarmány növényt szövünk combinátiókba, akkor a mit netán a kalászosok rontottak azt a levelesek helyrehozzák.

Minél erőteljesebb a föld annál nagyobb hajlammal bir az elgazosodásra, tehát gondoskodnunk kell, hogy földünk oly növényekkel vettessék be, melyek beárnyékolásuknál fogva oly tulajdonnal birnak, hogy a köztük rohamosan fejlődő gyomot még rohamosabb növéssel beárnyékolva előljék, arra pedig a takarmánynövények vannak hivatva. Tehát friss trágyázott földre rendszeren takarmányt, kapást vetünk azért is, mert ezek dus levélzetüknél fogva a trágya első rothadása, korhadása által támadt anyagokat leg-

inkább felhasználják, továbbá a takarmánynövények oly időben kaszálnak, midőn a gyomok még virágznak.

Trágyázás által földünk erőteljesebb lesz s így a hasznos növények küzdelme a gyomokkal előbbieknél előnyére és a mi hasznunkra fordul.

Ebner Sándor.

Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon.

i) Gazdasági tanintézetek.

A gazdasági tanintézetek, nevezetesen a teschen liebwerti felsőbb gazdasági tanintézet és a schönbergi és kaadeni földmives iskola gazdaságaiban természetesen szemtermények gyűjteményére vonatkozólag a következők voltak figyelemre méltathatók.

A tetschen liebwerti felsőbb gazdasági tanintézet gazdaságának szemtermény gyűjteményében képviselve voltak: a gabnaneműek közül a buza, rozs, árpa, zab, köles és pohánka, az előbbieknél szerepelvén az őszi üveg, az őszi váltó, a tar váltó és a tavaszi buza, mindannyi piros és kissé puffadt szemmel; az őszi és tavaszi rozs, közép nagyságu szemmel; a probsteii, chevalier, hanna és paraszt árpa, mindannyi egyiránt szép minőségben; az elbavölgyi, hegyi, rigai, probsteii, augus és sandy zab, valamennyi sárga; a hüvelyesek közül a kisszemű rózsaszínű borsó, a zöldes barna lencse, a fekete gömbölyű szemű babó, a lóbab és disznóbab, a kék fehér és sárga csillagfürt; az olaj és fonalnövények közül a repce és kender; a szálás takarmánynövények közül pedig a stiriai veres lóher és a francia csigacsó.

A schönbergi földmives iskola gazdaságának szemterménygyűjteményében kiállítottak: a gabnaneműek és pedig a buza, rozs, árpa és zab; jelesebb fajtaiként: a fehér frankensteini őszi és a piros szemű tavaszi buza; a floriani, orosz és arab őszi rozs és tavaszi rozs; az imperial és csupasz tavaszi árpa; a fehér bugás, fehér zászlós, fekete bugás és fekete zászlós és a fehér zászlós és a siberiai zab; a hüvelyesek és pedig a fekete gömbölyű tavaszi babó; a fonalnövények közül a hollandi és pernani len; az olaj gyök és szálástakarmánynövények magjai pedig egyetlen egy növény által sem voltak képviselve.

A kaadeni földmives iskola gazdaságának szemtermény gyűjteményében pedig a korlátoltabb viszonyoknak megfelelőleg csak a fő gabnaneműek és hüvelyesek, valamint a len voltak némileg képviselve.

k) A bécsi gabnatőzsde.

A bécsi gabnatőzsde szemterménykiállításában mint élénkebb forgalom tárgyát képező szemterményeket mutatta be a gabnaneműek közül a buza, rozs, árpa, zab, tengeri, köles és pohánkát; a hüvelyesek közül a paszuly, lencse, borsó, babó, bükkönyt; az olaj és fonalnövények közül a repce, gomborka és mákot, a kendert és lenmagot.

Ezen szemtermények minősége tekintetében pedig figyelmet érdemelnek a következők: a buza a birodalom legkülönbözőbb termelési vidékeiből úgy szőlván kizárólag piros középnagy, köpczös, aczélos szemmel birnak; a rozsk szemek jobbra zöldesbarna, középnagy; az árpák általában sörfőzésre való szépszeműek; a zabok között a sárgák a tulnyomók; a tengeri között van pirossárga kisszemű, világossárga nagyszemű, melyek nagyobb mérvben és fehér nagy szemű, melyek csak alárendelt mérvben vannak képviselve; a köles mint sárga, tarka és piros szemmel; a pohánka csak mint közönséges pohánka ha, mindjárt több vidékről, volt kiállítva; a paszulyak fehér és színes válfajtái, a lencse mint zöldesbarna nagyszemű, a borsónak kis és nagyszemű, rózsaszínű, zöldes és határozottan sárga válfajtái jöhettek tekintetbe; a babó fekete gömbölyű szemével, valamint a bükköny fehér szegletes magjával csak alárendelt szerepet játszottak; a repce, részint sötétbarna nagy szemű káposzta repce, részint veresbarna kisszemű repce; a mák mint szürke mák erősebben, a gomborka azonban csak gyengén volt képviselve; a kendermag számos különböző helyről, a lenmag pedig alig néhány lentermelő vidékről állítottatott ki.

A bécsi gabnatőzsde imént érintett szemterménykiállításának azon kétségtelen előnye volt, hogy alkalmat szolgáltatott a birodalomban kereskedés tárgyát képező legnevezetesebb szemterményeink minősége iránt érdeklélő világtörzseknek ezekkel tüzetesebben megismerkedhetni s az illető szemtermények főtermelési helyeiről szerzett mintákat egymás között is kényelmesen összehasonlíthatni, miért is reményelhető, hogy az azok bel- és külforgalmára kedvező befolyást fogott gyakorolhatni.

3) A kiállítás módja.

Az ausztriai szemterménygyűjtemények felállítására általában igen sikerültnek volt nyilvánítható, mert daczára annak, hogy oly nagy számmal voltak, — a külön csarnokokban felállított Schwarzenberg és Coburg gyűjteményei kivételével, — a többiek összpontosítva a keleti gazdasági csarnokok középgájában és egy udvar szárnyban voltak elhelyezhetők, mi által az áttekintés és összehasonlítás lényegesen megkönnyítettett.

A szemterménygyűjtemények a legtöbb esetben az egyesületek, birtokosok és tanintézeteknek földmívelési és erdészeti terményeket és eszközöket tartalmazó kiállításainak legfontosabb részét képezték és a csépeletlen szalmás termény nyalábok, kereskedelmi növények haszonvehető részeinek, gyök- és gumós növények gyökerei és gumóinak szálás takarmánynövények adagainak kíséretében a földmívelés összes növényi terményeiről nyújtottak áttekintést.

A magvak kisebb nagyobb fából vagy vas bádognál készült csinosan megfestett faedényekben és bádognál sájtárokban, kisebb faládákban, szalma kasokban, üvegedényekben és vászonzsákokban állítottak ki. Nagyobb edények a padolatra, kisebbek részint fal mellett állványokra, részint szabadon álló asztalokra, részint üvegajtókkal zárt almáriumokban helyeztettek el. Legczélszerűbbnek, a magyak-

nak kisebb fából vagy vasbádógból készült edényekben, záros üvegalmáriumokban megőrzése mutatkozott, miután az összekeverés és beporozás veszélyének ugy legkevésbé voltak kitéve.

A szemtermények jelzésére, nevezetesen a termény helyes megnevezésére, a természet és termőhely kitüntetésére általában mindenütt nagy figyelem fordított, egyes esetekben azonban még egyéb körülmények kiemelésére is suly fektetett, nevezetesen az illető hely tenger színe feletti magasságára, a földtani viszonyokra, a vetés forgóra, az elővetemény minőségére, a talaj trágya állapotára, a termény ürmérték egységének sulyára.

A szemtermények egymás melletti elhelyezése vagy a termelő hely, vagy pedig termelő hely és természet minőségétől eltekintve a szemtermények neme és faja szerint eszközöltetett, mi kétség kívül sokkal előnyösebb, miután a kiállított szemtermények gyorsabb áttekintését s az egyneműeknek egymással való könnyebb összehasonlítását engedti meg.

Ha végül a fentebb érintett szemtermények, gyűjtemények közül a minden tekintetben legjobban sikerültet kellene kiemelni, akkor előre bocsátván, hogy azok mindenike bizonyos irányban birt némi előnyökkel, mindent összevéve azonban, a stíriai gazdasági egyesület szemterménygyűjteményének és Schwarzenberg herczeg és Romaszkan báró szemterménykiállításának adandó az elsőség, tekintettel lévén a szemterménygyűjteményeknek egy egész ország, egy kivételes nagy birtok szerint megkülönböztendő nemeire.

A stíriai szemterménygyűjteményben a szemtermények nemeinek és fajtainak gazdagon képviselése, azoknak szakszerű rendezésével megkönnyített áttekintés, az egyes termények szabatos megjelölése elegendő nagy fasajtárokban, üvegalmárium polczain kiállítása, e gyűjteményt egy ország termelési viszonyainak tanulmányozására való tekintettel mint legsikerültebbet engedtek felismerni.

Schwarzenberg herczeg kiállításában a szemtermények $\frac{3}{4}$ és $\frac{1}{4}$ mérős fasajtárokban, szabatosan megnevezve s az egyes uradalmak szerint csoportosítva lévén kiállítva a szemtermény minőségének s az egyes uradalmak termelési viszonyainak tanulmányozását tette lehetővé; míg

Romaszkan báró szemterménygyűjteményében azt láthattuk, hogyan lehet valamely gazdaság termelési viszonyairól kisebb mennyiségekben pintes (kupás) üvegekben kiállított, helyesen rendezett és jelzett minták által tájékozást nyújtani.

IV. Németország.

1) A kiállítók.

A németbirodalom szemterményeinek a kiállításon való bemutatása tekintetében kiváló tevékenységet az egyes országok és tartományok gazdasági egyesületei, a gazdasági ügyek vezetésével megbízott kormány közegek, a kiállítás alkalmából alakult bizottságok, a gazdasági tanintézetek és a magárusok fejtettek ki, s kiállításai nemcsak mennyiség, de minőségre nézve is figyelmünket teljesen megérdemlik.

A gazdasági egyesületek kormány közegek és kiállítási bizottságok közreműködésével kiállított szemterménygyűjtemények közül említendők:

1. a bajor General comité des landw. Vereines,
2. a württembergi Centralstelle für Landwirthschaft,
3. a bádeni Centralstelle des landw. Vereines,
4. a hessen darmstadti Centralstelle für Landwirthschaft,
5. a mecklenburg-schwerini Landes-Commission,
6. a schlesvig holtseini,
7. a balti,
8. a rhein-preussenai gazdasági egyesületek.
9. a szileziai.
10. a poseni,
11. az ost. preussenai,
12. a szászországi,
13. a hannoveri,
14. a casseli kormánykerületbeli,
15. a wiesbadeni kormánykerületbeli és
16. az elsass lotharingiai-mezőgazdák által rendezett

gyűjteményes szemterménykiállítások, mint a melyek az illető országok és tartományok ez irányban mutatkozó termelési viszonyait feltűntették.

A gazdasági tanintézetek közül szemtermény gyűjteményeket állítottak ki:

1. a weihenstephani,
1. a poppelsdorfi és
3. az eldenai gazdasági tanintézetek, de ezek inkább mint taneszközök, mint az intézettel kapcsolatban levő gazdaságot vagy annak vidékét jellemző kiállítványok érdemeltek figyelmet.

A magárusok részéről kiállított szemterménygyűjtemények közül pedig említésre méltók:

1. Schott Gustav aschaffenburgi,
2. Appel Conrad darmstadti
3. Keller Henrik és fia darmstadti,
4. Le cog. A. és társa, „
5. Ernst és Spreckelsen hamburgi magárusok által rendezett és szemterményüzletük fejlettségére kedvező világot vető maggyűjtemények.

2) A kiállított termények.

A német birodalom egyesülésre törekvése tehát mint ezen tárlaton általában, még a szemtermények kiállításában is kifejezést nyert, miután az egyes nagyobb birtokosok által kiállított szemtermények, kizárólag csak mint azon ország vagy tartomány kiállításának alkotó részei szerepeltek, melyben azok jószágai fekszenek. Németország szemtermény kiállításai azért első sorban mint olyanok jöhetnek tekintetbe, melyek czélul a birodalom egyes részei termelési viszonyainak feltűntetését tűzték ki.

A gazdasági egyesületek s kormány közegek által rendezett szemterménykiállítások közül, mint olyanok, melyek a kiállított szemtermények tekintetében leggazdagabbak voltak, s elrendezés szempontjából is legsikerültebbeknek nyilváníthatók, felemlíthetők: a bajor Generalcomité des landw. Vereines, a württembergi Centralstelle für Landwirthschaft, a casseli kormánykerületbeli mezőgaz-

dák és a mecklenburg schwerini Landes-Commission szemterménygyűjteményei, melyekre nézve röviden a következők fognának figyelmet érdemelni.

a) Bajor orsz. gazd. egyesület.

A bajor General-Comité des landw. Vereines, Bajorország szemterményeit, melyek nagy részben kisebb vidéki gazdasági egyesületek, tovább képző és földmives iskolák, de községek és magán birtokosok által is szolgáltatottak az ország közigazgatási kerületei szerint rendezve, mint Oberbayern, Niederbayern, Pfalz, Oberfranken, Mittelfranken, Unterfranken és Schwaben szemterményei mutattattak be.

Az érintett közigazgatási kerületek termelési viszonyait jellemző szemterményekként lettek kiállítva:

Oberbayernból a buza, rozs, tönköly, árpa, zab, a borsó, babó, a baltaczim. Niederbayernból: a buza, rozs, árpa, zab, babó, tengeri, köles (szürke és fehér), paszuly borsó (victoria), lencse, babó, lóbab, a repce, repcsény, kender, len, répa (sárga, hosszú, fehér, bajor), csigacsó, veres lóher, baltaczim. Pfalzból: a buza, rozs, tönköly árpa, zab, a borsó, az őszi repce, a korcs lóher. Oberfrankenből: a buza, rozs, árpa (közönséges és csupasz), zab (voigtlandi), a borsó (zöld és victoria), lencse, babó, lóbab, az őszi repce, kender, a lóher (fehér és korcs), a timotifü, francia perje. Mittelfrankenből: a buza, rozs, tönköly, árpa, zab, a borsó, lóbab. Unterfrankenből: a buza, rozs, árpa, zab, a borsó, lencse, babó, az őszi repce, mák, a lóher (fehér és német). Schwabenből: a rozs, tönköly, árpa, zab.

Miveleti növényeink egyes csoportjainak, valamint az egyes miveleti növényeknek Bajorország szemtermény kiállításában képviseltetésére nézve, részben már az előbbi összeállításból is kitűnik, hogy a gabnaneműek, mint kenyértermények legerősebben képviselvek, a rozs, árpa és zab mindenik közigazgatási kerület kiállításában feltalálható, míg a buza az egy Schwaben kivételével mindenikében szintén szerepel, a tönköly csak Oberbayern, Pfalz, Mittelfranken és Schwaben, a tengeri és köles pedig csak Niederbayern szemterményei között tűnnek fel; a hüvelyesek a gabnaneműekkel szemben elég jól voltak képviselve, a borsó közöttük az első helyet foglalja el, miután Schwaben kivételével a többi közigazgatási kerületek mindenikében kiállítottak; a babó és lóbab mutatkoznak, mint leggyakoribb kísérői, az előbbi magában Oberbayern és Unterfranken, mindkettő együtt Niederbayern és Oberfranken, az utóbbi magában Mittelfrankenben foglalván mint takarmány hüvelyes helyet; a lencse Niederbayern, Ober- és Unterfrankenben, a paszuly pedig épen csak Niederbayern szemterményei között mutatkozott a kiállításra érdemesnek; az olaj és fonálnövények közül a repce Niederbayern Pfalz Ober- és Unterfranken, a repcsény csak Niederbayern; a mák pedig csak Unterfranken, a kender Niederbayern és Oberbayern, a len pedig csak az előbbi szemterményei sorában birt nagyobb jelentőséggel; a répa csak Niederbayernből állított ki; a szálás takarmánynövények közül pedig a lóher Niederbayern, Pfalz, Ober- és

Unterfranken, a baltaczim Ober- és Niederbayern, a csigacsó pedig csak Niederbayern, a timotifü és francia perje pedig csak Oberfranken részéről méltatott a kiállításra.

A gabnaneműek, hüvelyesek és olajnövények minősége tekintetében végül még megjegyezhető, hogy a buza jobbra piros színű sötétebb és világosabb árnyalattal szemével általában véve középnagy s közpözös; a rozs sötétebb színárnyalat mellett igen szép nagy szemű, mennyiségre nézve a búzát messze tulszárnyalja; az árpa általában szép, sörfőzésre alkalmas jó minőséget tanusít; a zab tulnyomóan sárga, kisebb mérvben fekete; a tengeri világossárga közép nagy szemű; e borsó válfajtáiként a nagy rózsaszínű, a kisebb sárga és zöld említendők; a lencse, borsó közép nagy, a paszuly fekete, a babó és lóbab barna és fekete, az őszi repce igen szép sötét nagy szemű, a repcsény pedig kicsi piros szemű.

b) Württembergi központi gazd. kormányzat.

A württembergi Centralstelle für Landwirtschaft a Württembergben művelt különféle gabnaneműek, hüvelyesek, olaj fonal és egyéb kereskedelmi növények, gyök és gumós növények és szálás évelő takarmány és fűfélék magjait egy minden tekintetben igen sikerült szemterménygyűjteményben állította ki, melyben a szemtermények nem a termelő vagy termőhely, hanem kizárólag a gazdasági művelési növénycsoportok s azokban megkülönböztetendő fajták és válfajtákra való tekintettel rendezettek. A szemtermények ezen kiállításához kiválóan járultak a hohenheimi gazdasági tanintézet, az elwangení földmives iskola, a weinsbergi szőlészeti iskola, továbbá Stuttgart, Leonberg és Riedlingen, Münsingen, Tettngang, Ludvigsburg, Waiblingen, Heilbronn, Hall, alárendeltebb mérvben Cannstatt, Geisslingen, Marbach, Schorndorf, Ulm, Oberdorf és Kirchheim.

Württemberg ezen szemterménykiállításában miveleti növényeink legnevezetesebbjei mind képviselve vannak s főleg a gabnaneműek és hüvelyesek különböző fajtái oly számmal voltak kiállítva, minővel csak kevés szemterménygyűjtemény dicsekedhetett.

Az érintett szemterménykiállításban Württemberg szemterményeiként mutattatott be: a gabnaneműek közül a buza, rozs, tönköly, alakor, árpa, zab, tengeri köles, czirok, pohánka, kanárfü; a hüvelyesek közül a paszuly, borsó lencse, babó, lóbab, az olaj és fonálnövények közül a repce, repcsény, gomborka, mák, mustár, len és kender; az egyéb kereskedelmi növények közül a dohány, a cichoria, a takácmácsonya, a kömény és koriander; a gyök és gumós növények közül a répa, murok; a szálás évelő takarmánynövények és fűfélék közül a lóher, csigacsó és baltaczim, a mezei ecsetpázsit, olasz, angol, francia perje, puha rozsnok, réti csenkesz, csomós ebir, mezei perje, pelyhes czirok.

Az imént felsorolt miveleti növények közül a fajták és válfajták nagyobb számával voltak képviselve: a buza-fehér szakálás, tar, váltó, fehér, barna szakálás, pirostar, sü; a rozsa- tavaszi, bokros, sásas; a tönköly- fehér, pi-

ros, piros tiroli, kék, barna, kevert; az alakor- fehér- piros, piros ágas; az árpa- közönséges, őszi, rövid hatsoros, kétsoros, frank, mumia, óriás, imperial, csupasz; a zab- fehér bugás, havasi, barna bugás, barna bugás szakálos, kék szakálos, fehér zászlós tar, zászlós, fekete zászlós tar; a tengeri- nagy sárga korai, piros, pupagói, közönséges, lófogu, olasz polenta, fehér gyöngy, cinquantiu; a köles- szürke bugás, piros, sárga; a paszuly- törpe mezei, törpe kék és fekete, törpe fehér, törpe vörös és fehér, törpe sárga karós kardos, karós ceylon, karós sárga; a borsó- kék- mezei arany, korai kék cukor, nagy fehér mezei, barna, nagy kék, angol waterloo, s. a. t. a lencse- közönséges, fekete; a babó- közönséges takarmány, fehér lencse, neubonni; a lóbab- közönséges mezei, nagyféle angol, piros angol, őszi; a repce- őszi káposzta és tavaszi káposzta repce; a mák fehér kék, szürke, ázsiai, opium; a mustár- fehér és fekete; a répa- a berndorfi takarmány, vaskos, tarló; a lóher- veres 3 levelű, korcs fehér; a csigacsó- közönséges, komlós; a baltaczim- közönséges, két haramn.

c) A casseli kormány kerülete.

A casseli kormány kerületbeli mező- gazdák gyűjteményes szemtermény kiállítására a gabonane- müek és hüvelyesek fajtáinak és válfajtáinak számát, va- lamint az egész elrendezését tekintve, egyike azon gyűj- teményeknek, mely az elébb érintett bajor és württembergi szemtermény [kiállítással leginkább képes versenyezni] s azért méltán azok után érdemel említést.

A casseli szemtermény gyűjteményben képviselve van: a gabnaneműek közül a buza, rozs, árpa, zab, zabbabó, zabbabóborsó; a hüvelyesek közül a paszuly, lencse, borsó, babó, lóbab; az olaj és fonalnövények között az őszi rep- ce, őszi repcsény, mustár, lenmag; az egyéb kereskedelmi növények közül a kömény.

A fajták és válfajták nagyobb számával állítottak

ki: a gabnaneműek és hüvelyesek közül: a buza- holste- ini fehér, skót hegyi, galliai fehér, császár, hesseni sza- kálás, barna korona, skót őszi szakálás, piros korai, piros szakálás, tavaszi angol, tavaszi sima, tavaszi victoria; a rozs- őszi, bokros, landsbergi, champagnei, hesseni bok- ros, wohlburgi, probkteii, zeeland; az árpa- tavaszi, che- valier, probstei, csupasz, nagy; a zab- közönséges, fehér tavaszi, sárga őszi, sárga korai, kamcsatka, mammuth; a borsó- victoria, zöld, kis korai sárga, mezei, tarka takar- mány; a lóbab, kicsi, közönséges, wesen.

Mint különben már az összeállításból is kitünik, a casseli szemterménykiállításból merően hiányzanak a gyök- növények, valamint a szálás évelő takarmány és fűféle növények.

d) Mecklenburg Schwerin.

A mecklenburg- schwerini Landes- commission által rendezett szemterménykiállítás, a meck- lenburgi gazdaságnak kiválóan azon terményeit állította ki, melyek természetesen legáltalánosabb s egyszersmint leg- több jelentőséggel is bírnak.

Ezen szemterménykiállításban ki volt állítva a gab- naneműek közül a buza, rozs, árpa és zab; a hüvelyesek közül a borsó, babó, lóbab és csillagfürt; az olaj és fo- nalnövények közül a repce, repcsény, gomborka és len.

A gabnaneműek és hüvelyesek minősége tekintetében megjegyezhető, hogy a buza piros köpczös szemű; a rozs zöldes és szép nagy szemű; az árpa igen szép sörfőzési árpa; a zab sárga s fekete tavaszi, továbbá sárga őszi, mely igen szép fényes nagy szemekkel bír, a borsó sárga nagy és kisszemű és zöld nagyszemű; a babó fekete szemű fehér csikkal, a lóbab barna, a csillagfürt pedig tarka.

A gyök növények, valamint a szálás évelő takarmány- növények Mecklenburg- Schwerin szemterménykiállításában semmikép sincsenek képviselve.

(Folytatása következik.)

T Á R S A L G Ó.

Hirdetmény.

az Erdély területén ez évben tartandó lótenyésztési államdíjosztásokról.

Ezennel közhírré tétetik, miszerint Erdélyország követ- kező helyein fog ez évben lótenyésztési államdíjosztás tar- tatni, u. m.:

- 1) Sepszi-Szent-Györgyön f. é. június 23-án.
- 2) Tekén f. é. június 27-én.

3) Marosvásárhelyen f. é. július 2-án.

4) Tordán f. é. szeptember 9-én.

5) Segesvárt f. é. november 4-én.

Ezen díjosztási állomásokon következő államdíjak lesz- nek kifizetve:

I.

Sikerült szopócsikóval bemutatott anyakanczák számára, melyek jól ápolt, egészséges és erőteljes állapotban vannak s a jó tenyészkancczák tulajdonságaival bírnak.

A.) A sepszi-szent-györgyi és tordai 80 darab

Levelezés.

M. Sziget, május 25-én 1874.

A várt meleg idő hála istennek bekövetkezett, ma már a higany 18°R-ig ment fel árnyékban; vetéseink kezdenek helyre jönni, megyénkben szép őszi buzát és rozstot láthatni, csak a későn vetettek gyengék, sokat ki kellett szántani; a korán vetett tengeri (málé) közül is sok ki nem kelt, újra kellett vetni.

A gyümölcsnek a hideg keveset ártott, a virágnak egy része elromlott ugyan, de maradt elég, a hideg esős idő egyrészt használt is, mert a sok hernyó többnyire elveszett.

Még minden jó lehet; de szükséges is, mert a megye népe közt nagy az inség, a mi leginkább annak tulajdonítható, hogy az szokott kereset módjától, a só fuvarozástól, a vasut miatt elesett.

Spachtholtz József.

EGYVELEG.

* Az erdélyi gazdasági-egylet 1874-dik év június hó 1-én d. e. 11 órakor választmányi ülést tart báró Huszár Sándor ur elnöklete alatt a titkári szálláson.

— A „Szőlő zöld oltás“ iránt érdeklődő tisztelt közönséget bátor vagyok figyelmeztetni, hogy az idő, melyben azt megkezdhetni, elérkezett. A kik tehát nem bírnak elegendő vagy éppen semmi jártassággal a szőlő zöld oltásban, de óhajtának azt megtanulni: én szívesen fölavatom azokat, ha szerény lakásomat — külmagyar uteza 66. sz. alatt — fölkeresni sziveskednek. Kolozsvárt, május 27. 1874. Szentgyörgyi Lajos s. k. néptanító.*

* A vas megyei gazdasági egylet folyó évi júliushó 2-án és 3-án Sárvárott arató- és kaszáló gép vezsenyt rendez.

* Tanulmányi kirándulás. A kolos-monostori m. k. gazd. tanintézet tanári kara és nevendékei idei nagy kirándulása jövő hó végén fog megtartani, ezuttal a mező-hegyesi ménes államurodalomba, melynek elismert ló- és szarvasmarha tenyésztése, jól kezelt mező- és erdőgazdasága dús anyagot szolgáltat a tanulni vágyóknak.

* Halálozások. Dr. Ary Ödön, a földmivelés, ipar és kereskedelemügyi m. kir. ministerium fényes tehetségű helyettes államtitkára 31 éves korában jobb létre szenderült. — Báró Bánffy Endre, a felejtethetlen Bánffy János ritka miveltségű jeles fia, élte virág korában, alig 24. évében f. hó 22-én Beresztelkén elhunyt. Béke poraikra!

* A zöld oltást illető részletes eljárást az „Erdélyi gazda“ 1873 évi folyamának 7. számában közölte t. munkatársunk.

Szerk.

magyar aranynyal javadalmazott díjosztási állomásokon:

Első	díj 12 db. magyar arany.
Második	„ 10 „ „ „
Harmadik	„ 8 „ „ „
Negyedik	„ 6 „ „ „
Ötödik	„ 5 „ „ „

B.) A tekei, marosvásárhelyi, segesvári 65 darab magyar aranynyal javadalmazott díjosztási állomásokon:

Első	díj 12 db. magyar arany.
Második	„ 8 „ „ „
Harmadik	„ 6 „ „ „
Negyedik	„ 5 „ „ „

II.

Hároméves kanczacsikók számára, melyek kitünő tenyészképességet ígérnek.

A.) A sepsi-szent-györgyi és tordai 80 darab magyar aranynyal javadalmazott díjosztási állomásokon:

Első	díj 12 db. magyar arany.
Második	„ 8 „ „ „
Harmadik	„ 6 „ „ „
Negyedik	„ 5 „ „ „
Ötödik	„ 5 „ „ „
Hatodik	„ 5 „ „ „

B.) A tekei, marosvásárhelyi, segesvári 65 darab magyar aranynyal javadalmazott díjosztási állomásokon:

Első	díj 10 db. magyar arany.
Második	„ 8 „ „ „
Harmadik	„ 6 „ „ „
Negyedik	„ 5 „ „ „
Ötödik	„ 5 „ „ „

A bemutatott lovak megbírálása, valamint az odaitélt dijaknak kiosztása is, egy e végre alakult szakbizottság által azonnal a helyszínen fog eszközöltetni.

A pályázó lovak tulajdonosai községelöljárói bizonyítvány-nyal tartoznak igazolni, hogy a szopócsikóval bemutatott anyakancza már a csikó születése előtt sajátjuk volt; vagy pedig, hogy a kiállított hároméves kanczacsikó egy — az ellés idejékor birtokukban volt anyától származik és általuk néveltetett.

Minden tekintetben kitünő méncsikókat pályázaton kívül is díjakban részesíteni a díjosztó bizottság leendő felhatalmazva.

Hogy a díjosztó bizottság kellő időben megtudhassa valamennyi pályázó ottlétét, köteles minden pályázó a kijelölt díjosztási nap reggelén az illető pályázati állomás helyhatóságánál jelentkezni, hol további utasítást nyerend.

Kelt Budaposten, 1874. május 4-én.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. ministerium.

Hirdetések.

(V. S.) A bárányszarvak fölhasználása. Hogy korunkban az élelmesség mindig újabb és újabb tárgyakat fedez föl egy vagy más célra, arról a bárányszarvak fölhasználása is tanuskodik. — Egy német lap (Landw. Ztg. für Westf. u. Lippe) ugyanis arra hívja fel a gazdák figyelmét, hogy a jerke bárányszarvok levágott s rendszerint elhanyagolt szarvok farkait lámpa üveg tisztítókul lehet felhasználni jó sikerrel és haszonnal. E célra a levágott fark csigolyáiról agyapjas bőrt le kell huzni s a rothadástól való megvédésre azt belülről néhány csipet alann porral meghinteni, azután egy ahhoz alkalmazott pálczára felhuzni s ezen megszáradni hagyni. — Az így készült lámpaüveg tisztítók évekig elszolgálnak s ha már igen elmoszkosodtak, hidegvízben szappannal tisztára moshatók. — Ha bármily csekélyre vesszük is az így készült tisztítóknak az árát, mégis tekintélyes összegre rughat fel azok értéke az oly gazdaságokban, hol évenként több ezerre menő bárányszarv kerül elő. — Igaz ugyan, hogy szemes gazdasszonyaink értékesíteni tudják azt az asztalon is, de emellett marad még abból annyi felesleges, hogy az itt mondott célra is lehet eleget fordítani.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Főmunkatárs: Vörös Sándor.

TAUFFER FERENCZ

Kolozsvártt.

Ajánlja a T. cz. gazdaközönségnek dusan ellátott

mag- és termény-raktárát,
hol is mindennemű lóhere, fűtá-
karmány, répák, bükköny, KANADAI
és sziberiai zab, kerti és virágmag-
vak a legjutányosabb árakban
kaphatók.

(1)

(22—26)

Jelzálog-kölcsönök

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzvizsnyonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvártt, „Ovár, bástya-utca 6. sz. (Ertelmezhetni posta útján, vagy személyesen, naponta d. u. 1-től 4-ig.) 22—52

TARTALOM: A gyomok kiirtásáról.

— Gazdasági szemle a bécsi közkiállításról.

(Folytatás.) — Társalgó: — Hirdetmény.

— Levelezés. — Egyveleg. — Piaczi árak. —

Hirdetések.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy	1 font
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	török- b u z a	széna	szalma	bécsi öl tüzifa	marha hus
ára krajczárokbán										
Kolozsvár	május 28	740—760	520—540	480—500	180—200	450—464	160	90	1100	23
Nagy-Várad	mart. 31	694—780	580—651	180—540	170—190	420—450	120	80	900	26
Maros-Vásárhely	május 21	596—666	470—499	454—486	154—168	—	200—220	110—160	1230	20
Károly-Fehérvár	máj. 16	620—630	510—525	485—500	180—200	—	255—275	95—140	1000	22
Nagy-Szeben	septem. 29	620—687	—	467—507	180—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	febr. 28	648—728	578	454—462	146—153	348	—	—	—	20
Besztercze	május 19	600—650	440	480	160	—	110—140	80—130	750	15
Nagy-Enyed	május 21	600—645	500—560	425—450	190—210	—	290—300	55—65	1100	20
Szamosújvár	május. 18	640—720	500—580	440—480	180—190	—	240	500	1200	20
Deés	május. 26	720—760	620—660	500—520	180—190	—	130—140	65—90	800	18
Torda	septem. 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 71 frt 50 kr. Ezüst árkelet 106.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 3583 darab hizó ökör. A forgalom élénkebb; árak: magyar 29½—32½ frt. német hizó ökör 30—32 frt. a vágósúly mázsája.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt